

Alternative farvann

Aud Bækkelunds arbeider får meg ofte til å tenke på haiku, korte dikt der ulike verbale bilder stilles sammen, med nye, overraskende bilder som resultat. Essensen i haiku er *kiru* – kutting eller skjæring. Avhengig av hvilket ord som har oppgaven med å kutte og hvor det befinner seg i verset, kan ordet bidra til at tankestrømmen avbrytes eller at de verbale bildene bindes sammen på andre måter. En haiku, om den treffer deg, kan dermed åpne opp for økt oppmerksomhet, en våkenhet for det ukjente.

Bækkelund bruker materialer – halvbrukte viskelær, demonterte kjøkkengulv, blyantstubber, ledningsrester, kapp av frukttrær, linjaler, tråd og stoffrester – til å komponere, installasjoner, bilder, objekt. Sammenstilling, bearbeidelse og tittel, samlet henter de om de komplekse båndene vi har til tingene som omgir oss. Bruksgjenstander vekker gjenkjennelse, vi har jo tross alt sett de før. Men da i en annen kontekst, og i en sammenheng ladet med fortellinger – ofte svært personlige. Hvem husker ikke gjenstridige ark med blyantmerker etter harde omganger med viskelæret? Eller den nydelige sommerkjolen som ubønnhørlig ble for liten, for slitt?

Vår del av verden er overstrødd med ting. På bare et lite hundreår har vi laget oss en sann overflod av gjenstander, bruksobjekt og pynt, tekniske komponenter og nyttige saker. Tida vi lever i kan kanskje sammenlignes med et hurtigtog som skramler av gårde med åpne godsvogner der stadig større deler av lasten faller av. Men vi slipper ikke unna at alt som lages, alt vi produserer og bruker, er konstruert av noe, et material planeten byr på og som utvinnes, bearbeides og settes i omløp. Allerede i prehistorisk tid var forvaltning av ressurser en hardt tilkjempa kunnskap. Og mange husker ennå ei tid der alt ble brukt lenge, langt forbi utslitt-stadiet for deretter å omskapes til noe nytt og brukbart. Sy om ei skjorte eller slitte laken til en sommerkjole, skylle plastposer og stryke papirposene for gjenbruk, bøte fiskegarn og spleise tau var prosaiske gjøremål. Men det gav også en viss kontroll på tilværelsens uendelige forbruk. Tingene ble satt i arbeid, de ble preparert for oppdraget med å holde virksomheten (oss, livet) i gang.

Den samme nøkterne og praktiske tilnærmingen preger også Bækkelunds arbeid. Men her er også et funderende blikk som ser. Et blikk som kanskje er i slekt med barnets leikende vurdering av livets gjenstander – alt kan bli noe helt annet. Hos barnet er det vanligvis de helt nære tingene som transformeres til vide verdener befolka av kjente og ukjente vesener. I barns lommer kan man finne glitrende steiner, nøtter og pinner, fjær og sandslipte glasskår. Skatter fra et liv på tokt. En passe stor stein med mose kan bli til et kart over parallelle verdener, et sted med elver og sjøer, fjell og vidder – men uten kartets identifisering og avgrensning.

Bækkelund kobler det praktiske – tingenes egen tale – med det fantasieggende. Abstrakte tankebaner, ofte formulert i malende titler, bidrar til å skape mentale rom der de prosaiske tingene får helt nye roller, de får poetisk slagside, humoristisk sans. Titlene kan hugge til – som *kiru* – og åpne opp for en røys av frie assosiasjoner.

I verket *Sesongmessige vandringer* navigerer Bækkelund oss fra øy til øy, en forunderlig verden formet av slitt linoleum, kryssfiner og vesener som ser ut til å være hentet fra store dyp eller like dype skoger. Reisen er tydelig til stede, både i dette og de andre verkene i utstillingen. Tekstilarbeidet *Ferd* tar oss med gjennom reisens diagram. I dette tilfelle en GPS-registrert figur som viser en seilbåts bevegelser fra koordinat til koordinat. Den broderte tråden drar blikket langs en bølgende linje som strekker seg i hele tekstilets lengde. Selve reisen derimot, foregikk i et nærværende nå, en kontinuerlig respons på vær og vind. Båten, sier Bækkelund, kan ta oss i alle retninger. Tiden er både regelmessig og smidig om bord, den kan være hurtig og langsom. Brodering er en meditativ aktivitet, legger hun til. Der tar også tiden den plass den vil.

Kunsten å navigere er en av de store kunnskapene, en som har bragt mennesker ut på lange reiser ut i det ukjente. Men også korte turer innaskjærs, mellom lunefulle grunner og båer, inn og ut av gode havner. Den metaforiske reisen, slik vi kjenner den fra mytologiens odysse, tar et liv å gjennomføre. Den slingrer i vei på et uendelig stort hav med stadige digresjoner og omveier. Reisen samler i tillegg mye last, underveis hamstres fortellinger, minner, ting – et livets arkiv.

Installasjonen *Hverdagens logikk* er bygget opp av det utbrukte og det brukbare, det dugelige og det skrotede, ting som vi holder mellom hendene og som er del av våre liv en stund. Alle disse tingene er formet av lang tids bruk, de er også formet av behov. De har vært verktøy og hjelpemidler, en forlengelse av kroppen der den ikke har strukket til. Verket *Referansesystem for praksis* er tilsvarende satt sammen av det knekkede og det ubrukelige, der funksjonen til tommestokken – der den deler opp rom og lengder i ørsmå og regulerte enheter – er omskapt til ei ubrukelig floke, et slags kaosets ornament. Nå tenker jeg ikke at ornamentet utelukkende er pynt, det signaliserer også overskudd: det som legges til det basale og nødvendige. Ornamentet, forstått som overskytende energi, griper tilbake til førhistorisk tid. Selv blant de aller eldste av menneskelige skaperverk finnes spor av geometriske figurer løselig og rytmisk fordelt. Mennesket har tydeligvis lenge elsket rytme, form, mønster. Hos Bækkelund er ornamentet – om vi kan kalle det det – i tillegg bærer av innhold. I verket *Referansesystem for praksis* kan vi ane sammenbruddet i målestokkens orden. Funksjonen – som fortsatt tydelig kan leses – er omdannet til dekorativ forsiring, abstrakte tegn i et kodet språk.

I *Hverdagens logikk*, derimot, er det strukturelle tårnet en naken form. Det ene stables på toppen av det andre, skrus, festes, tilsynelatende uten ornamentale heftelser. Formålet er klart definert: Tårnet skal synes. Det skal reise seg og gjenkjennes som en konstruksjon. Tårnet er en plattform for blikket, et forsøk på å løfte seg over den jordnære horisonten. Hos Bækkelund er tårnet konstruert av tid, av bruk, av rytme. Et reisverk som strir med tyngdekraften, balanserende fra vippepunkt til vippepunkt.

Rytme, bevegelse, ferd og fart, entropi, nedbryting – i alt dette kommer tyngdekraften inn som en underliggende strøm, insisterende tilstede. Veggfrisen i *Sesongmessige vandringer* tilbyr et partitur for blikket, en ferd mellom faste felt, der de hengende trådene betoner tyngdekraften vi alle er underlagt. Tyngdekraften er knusende om vi havner på dypt nok vann, og om vi ikke hadde vært vant til trykket ville vekten av lufta smadret kroppene våre. Gravitasjonen, som holder atmosfæren fast rundt den svirrende kloden vår, maler alt langsomt i små, små biter. Likevel, det er fra det som smuldrer og brytes ned at livets nye former vokser fram. Hos Bækkelund får tingene en liten pause, de spiller roller i andre historier på veien gjennom tidens kvern. Og kanskje tingene selv innser at alt er forgjengelig, at både ham og funksjon skifter underveis, at fortellingene er mange og ingen er riktig sanne.

Sissel Lillebostad, faglig leder i Kabuso, februar 2019.